

JAARVERSLAG 2022
COMMISSIE VAN TOEZICHT
BIJ DE GEVANGENIS TE LEUVEN-CENTRAAL

Inhoud

1. De commissie van toezicht	1
1.1. Samenstelling	1
1.2. Werking	1
Werking commissie van toezicht.....	1
Werking klachtencommissie.....	3
Problemen bij de werking.....	4
Bemiddelingsopdracht.....	4
Professionaliteit vs. vrijwilligheid	4
Samenstelling commissie.....	5
1.3. Behandeling van verzoeken van gedetineerden	5
Behandeling van verzoeken algemene werking	5
Behandeling van verzoeken in cijfers	5
2. De penitentiaire inrichting	8
3. Het toezicht	10
3.1. Detentieomstandigheden	10
3.2. Gezondheidszorg	11
3.3. Regime en activiteiten: tewerkstelling	13
3.4. Detentieplan	14
3.5. Personeel	16
Personeelstekort	16
Stakingen	16
Communicatie	17
3.6. Orde en veiligheid	18
3.7. Transversaal thema van het jaar 2022: overbevolking	19
4. Het beklagrecht	21
4.1. Klachtencommissie in cijfers	21
4.2. Belangrijkste tendensen bij de uitoefening van de rechtsbevoegdheid van de klachtencommissie	22
Blijvend verzet tegen de bemiddeling	22
Ruime interpretatie ontvankelijkheidsgronden	22
Puntensysteem.....	22
Geurwaarneming.....	23
Inlichtingen van personeel	23

Naaktfouilles	23
4.3. Positieve elementen die de klachtencommissie vaststelt	24
Zittingen.....	24
Nieuwe ondersteunende juriste.....	24
Samenwerking klachtenbureau en directie	24
4.4. Belangrijkste moeilijkheden, suggesties tot verbetering of oplossingen.....	24
Klachtenformulieren	24
Klachten over medische verzorging	25
Faciliteiten tijdens de zitting	25
Informatieverstrekking.....	25
5. De drie belangrijkste besluiten en aanbevelingen voor 2022	26
6. Belangrijkste uitdagingen werkdomeinen voor 2023	27

1. De commissie van toezicht

1.1. Samenstelling

Voorzitter :	VANDUFFEL Laura
Ondervoorzitter :	YPERMAN Ward (jurist) VRANCKEN Bart (lid tot 20.01.2022)
Leden :	AORAGH Mohamed (lid sinds 20.10.2022) BEYENS Jan DE GROOF Mélanie (jurist) DE SCHAETZEN Geoffroy DE SMEDT Jente (jurist) GOOVAERTS Valerie LANGENAEKER Marius (lid sinds 17.11.2022) MEJDOUBI Bouchra (lid sinds 24.04.2022) NUYTTENS Goedele (lid tot 17.11.2022) POCHET Sandrine (lid tot 15.09.2022) SCHOTSMANS Martina (jurist) SCHRUERS Liesbet VAN ACKER Robert VAN GARSSE Leo VERHEIJEN Patrick (arts)
Klachtencommissie:	LANSBERGEN Michaël (jurist, voorzitter KC) DE LOBEL Dirk (lid sinds 21.04.2022) SWENNEN Luc (lid tot 15.03.2022) VAN KRIEKINGEN Jozef
Secretaris :	ROEVENS Elke

De commissie bestaat uit leden met uiteenlopende expertises in onder andere volgende domeinen: bestuurskunde, criminologie, geneeskunde, justitie, maatschappelijk werk, onderwijs, onderzoek, opvoedkunde, overheidsadministratie, ...

1.2. Werking

Werking commissie van toezicht

De commissie van toezicht werd samengesteld op 1 september 2019, naar aanleiding van de inwerkingtreding van de relevante bepalingen van de Basiswet. Dit jaarverslag wordt opgesteld na een derde volledig jaar functioneren. In 2022 hebben vier leden hun ontslag ingediend. Zij zijn doorheen het jaar vervangen door vier nieuwe leden. Deze nieuwe leden werden aangenomen op basis van een aanwervingsronde aan het begin van het jaar, waarbij twee leden onmiddellijk werden aangeworven en twee anderen op een lijst van mogelijke toekomstige leden werden geplaatst, die in de loop van het jaar werd aangesproken. Dankzij deze lijst kon de commissie bij het uitvallen van een lid snel weer

worden aangevuld en zo dus veel sneller weer op volle sterkte zijn. Het wegwijzen maken van nieuwe leden en het behouden van kennis en ervaring blijft echter een uitdaging. Bovendien is de lijst momenteel zo goed als uitgeput en het is de doelstelling van de commissie om in het komende jaar een nieuwe lijst aan te leggen. De commissie vergaderde telkens op de laatste donderdag van de maand. Omwille van de COVID-maatregelen gebeurde dit afgelopen jaar nog twee keer online, de andere tien vergaderingen verliepen fysiek in de gevangenis. Zie voor het overzicht van de vergaderingen tabel 1.

De basis voor de werking van de commissie zijn de klachten van gedetineerden zelf, die via een rapportbriefje een gesprek vragen met de commissie. Inhoudelijk heeft de commissie de opdracht een onafhankelijk toezicht te houden op de gevangenis, op de bejegening van gedetineerden en op de naleving van de hen betreffende voorschriften. Met onafhankelijk toezicht wordt bedoeld dat wordt gekeken of de Basiswet naar letter en geest wordt gerespecteerd. Waar dit niet het geval is, zal de commissie ook stappen zetten zonder haar toezichtsrol te verlaten. Dit toezicht kan betrekking hebben op de louter materiële situatie van de betrokkenen, maar evenzeer op gezondheidsaangelegenheden, welzijn of de interne rechtspositie.

De commissie maakt haar werking aan de gedetineerden bekend via een voorstellingsfolder die werd opgemaakt door de CTRG. Deze wordt aangeboden in de welkomstmap voor nieuwe gedetineerden. Daarnaast werden dit jaar twee informatiefilmpjes uitgezonden via het interne tv-kanaal 'JailTV' over enerzijds de klachtencommissie en anderzijds de commissie van toezicht.

Een vast lid van de commissie haalt de rapportbriefjes gemiddeld één keer per week op in de gevangenis. Dit lid scant deze en zet ze voor alle leden beschikbaar op een beveiligde gedeelde schijf. Iedere maand zijn er twee maandcommissarissen, waarvan er één de coördinatie op zich neemt. Zij bezoeken minstens éénmaal per week de gevangenis. Voor een overzicht van het aantal bezoeken en het aantal betrokken leden per maand wordt verwezen naar figuur 1. Tijdens het bezoek contacteren ze de betrokken gedetineerden om de klachten te bespreken en desgevallend een oplossing te zoeken. Bij dringende zaken informeert het commissielid de (onder)voorzitter, die hiervoor indien nodig onmiddellijk contact opneemt met de directie. In alle andere gevallen worden de vragen in een maandelijks overleg besproken tussen de directie, de (onder)voorzitter en eventueel de maandcommissarissen of andere leden.

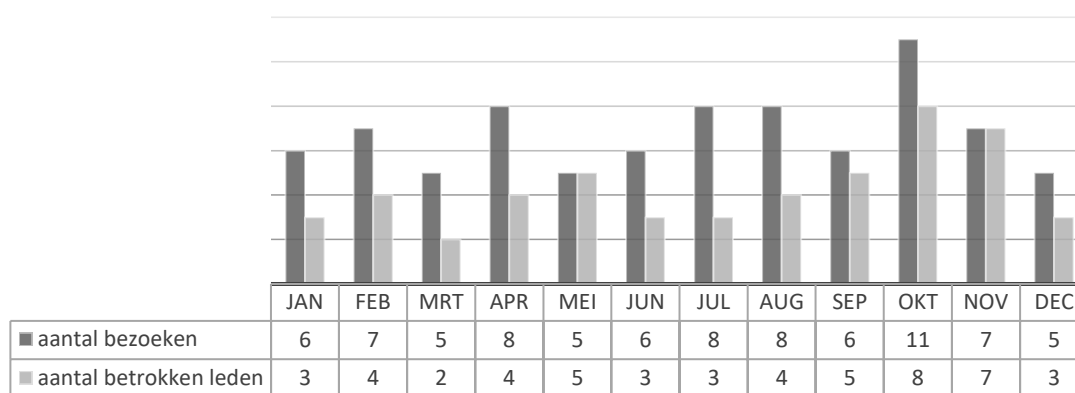
Indien nodig neemt de commissie ook contact op met de verschillende diensten en afdelingen, zoals de PSD, het CAW, de werkhuizen,... De commissie legt ook contacten met het gevangenispersoneel dat aanwezig is op de vleugels en meestal open staat voor een gesprek. De positieve tendens die de commissie hierin in 2021 vaststelde, heeft zich tot heugenis van de commissie verdergezet. Om het gevangenispersoneel meer vertrouwd te maken met de werking en doelstellingen van de commissie, werd binnen de commissie een interne werkgroep opgericht (zie ook 'Professionalisering vs. vrijwilligheid'). Deze werkgroep zal dit in 2023 proberen verder op te volgen.

Alle klachten en de opvolging ervan worden geregistreerd in een Excel-document dat werd aangereikt door de CTRG en minimaal werd aangepast aan de noden zoals ervaren binnen de commissie van Leuven-Centraal. De coördinerende maandcommissaris vult dit document steeds aan zodat de status van iedere klacht te allen tijde voor andere leden raadpleegbaar is.

Tabel 1. Aantal maandelijkse vergaderingen en aanwezigheid leden

	datum vergadering	aantal leden aanwezig	aantal leden benoemd	online/fysiek
januari	27/01/2022	12	17	online
februari	24/02/2022	13	17	online
maart	31/03/2022	10	16	fysiek
april	28/04/2022	12	18	fysiek
mei	30/05/2022	12	18	fysiek
juni	30/06/2022	13	18	fysiek
juli	28/07/2022	13	18	fysiek
augustus	25/08/2022	12	18	fysiek
september	29/09/2022	11	18	fysiek
oktober	27/10/2022	9	17	fysiek
november	24/11/2022	11	18	fysiek
december	22/12/2022	14	18	fysiek

Figuur 1. Aantal bezoeken en aantal betrokken leden

Werking klachtencommissie

Op 1 oktober 2020 trad het formele beklagrecht binnen de gevangenis in werking. Drie leden van de commissie van toezicht vormen samen een klachtencommissie (art. 31, § 1 Basiswet). De klachtencommissie is als rechtscollege bevoegd om klachten te behandelen over elke beslissing die door of namens de directeur ten aanzien van de gedetineerde werd genomen (art. 32, § 2 en 148 Basiswet). Tegen de beslissingen van de klachtencommissie kunnen zowel de gedetineerde als de directeur hoger beroep aantekenen, bij de Beroepscommissie van de Centrale Raad (art. 159 Basiswet).

De commissie van toezicht Leuven-Centraal heeft er bewust voor gekozen om de drie leden die deel uitmaken van de klachtencommissie geen andere taken van de commissie van toezicht te laten uitoefenen. De bedoeling hiervan is om iedere (schijn van) partijdigheid of afhankelijkheid volledig uit te sluiten. De leden van de klachtencommissie blijven de maandvergaderingen van de commissie van

toezicht volgen, maar verlaten de vergadering wanneer dit voor de bespreking van individuele klachten noodzakelijk is. Wanneer een van de leden van de klachtencommissie belet is, neemt een van drie op voorhand aangewezen mogelijke plaatsvervangers zijn plaats in. Deze drie plaatsvervangers oefenen, in tegenstelling tot de vaste leden van de klachtencommissie, wel andere taken van de commissie van toezicht uit. Zij nemen dan ook niet deel aan eventuele beslissingen van de klachtencommissie in zaken waarin zij eerder al zijn tussengekomen als lid van de CvT.

De klachtencommissie zetelt fysiek in regel elke maandagnamiddag van de pare weken. De drie leden worden vervoegd door de ondersteunende jurist van de CTRG. Op de zitting wordt de gedetineerde, al dan niet vergezeld van zijn advocaat, gehoord en krijgt de directie wederwoord. Na dit gedeelte houdt de klachtencommissie met drie leden en ondersteunende jurist beraad en wordt de inhoud van de beslissingen geformuleerd. Deze beslissingen worden verder gezamenlijk uitgewerkt, wat regelmatig en intensief online contact meebrengt.

Problemen bij de werking

Ondanks de reeds geleverde inspanningen (zie hieronder), zijn de belangrijkste problemen voor de commissie van toezicht en bij uitbreiding de klachtencommissie dezelfde als in 2021. Dit zijn de bemiddelingsopdracht, professionaliteit en de samenstelling van de commissie. In 2022 zijn wel enkele *best practices* ontwikkeld rond deze onderwerpen die de problemen op dit moment minder uitgesproken maken. Hopelijk zet deze trend zich door in 2023.

Bemiddelingsopdracht

Op vlak van bemiddeling is er weinig veranderd in 2022. De analyse uit het jaarverslag van 2021 blijft dus integraal van toepassing. De commissie heeft in 2022 geen officiële bemiddelingsopdrachten kunnen uitvoeren wegens de terughoudendheid van de directie.

Professionaliteit vs. vrijwilligheid

Zoals ook in 2021 aangehaald, is het feit dat de commissie uit vrijwilligers bestaat zowel een troef als een uitdaging. In 2022 heeft de commissie geprobeerd om de compatibiliteit van het lidmaatschap met een drukker professioneel leven te verhogen door het tijdstip van de vergaderingen te variëren, met in 2022 twee vergaderingen die later op de avond plaatsvonden. Na een positieve evaluatie hiervan, wordt deze regeling verdergezet. De in 2021 aangekondigde werkgroepen zijn in 2022 opgericht. Deze staan op heden nog in hun kinderschoenen, maar hebben reeds hun waarde bewezen in het vergroten van de kennis van de commissie op cruciale punten en in de snelheid en coherentie van het handelen van de commissie. Dit laat de commissie bovendien toe om meer structureel-thematisch te werken. Ook organiseerde de commissie in 2022 voor het eerst een interne denkdag. Deze dag was een succes, zowel op vlak van het uitdiepen van haar opdracht, het stroomlijnen van de werking en het bespreken van inhoudelijke problemen als op vlak van teambuilding. Het is daarom de intentie van de commissie om in 2023 opnieuw een gelijkaardige dag te organiseren. Ondanks deze initiatieven, blijft er een spanningsveld bestaan tussen de nood aan professioneel handelen en ondersteuning enerzijds en de vrijwilligheid van de leden van de commissie anderzijds. Het goede functioneren van de commissie is

sterk afhankelijk van de vele tijd die haar leden eraan spenderen, wat gezien hun vrijwilligersstatuut niet altijd evident is.

Samenstelling commissie

In 2022 heeft de commissie haar inspanningen verder gezet om haar ledensamenstelling te diversifiëren. Dit onder andere door het verspreiden van de vacature voor leden via de dienst diversiteit van de stad Leuven. Deze inspanningen zijn deels succesvol gebleken maar het blijft moeilijk. De commissie behoudt ook bij toekomstige aanwervingen aandacht voor de diversiteit onder de leden en gaat actief op zoek naar diverse profielen.

1.3. Behandeling van verzoeken van gedetineerden

Behandeling van verzoeken algemene werking

De manier waarop de commissie de vragen van gedetineerden ontvangt via een rapportbriefje met daaropvolgend een bezoek door de maandcommissaris ofwel op cel, ofwel in een gesprekslokaal, wijzigde niet ten opzichte van 2021.

Behandeling van verzoeken in cijfers

In 2022 ontving de commissie van toezicht 349 verzoeken. Hiermee wordt de stijgende tendens die in het vorig jaarverslag opgetekend werd (2020: 277 verzoeken en 2021: 292 verzoeken), overduidelijk verder gezet. In tabel 2 wordt de spreiding over de verschillende maanden weergegeven. Hieruit blijkt dat de commissie in augustus en oktober de meeste verzoeken en in juli het laagst aantal verzoeken ontving.

Tabel 2. Aantal ingediende verzoeken in 2022 per maand

	aantal	%
Januari	28	8
Februari	27	7,7
Maart	32	9,2
April	26	7,4
Mei	22	6,3
Juni	28	8
Juli	16	4,6
Augustus	36	10,3
September	33	9,5
Oktober	35	10
November	33	9,5
December	33	9,5
Totaal	349	100

Tabel 3 geeft aan dat 86% van de verzoeken de commissie bereikten via een rapportbriefje. Dit blijft dus veruit de meest gebruikte manier om de commissie van toezicht op te roepen. Ruim een tiende van

de verzoeken bereikte de commissie door een interpellatie van de gedetineerde. Waar dit aandeel in 2021 kromp, wint het in 2022 opnieuw aan belang. De verzoeken die de commissie bereiken via e-mail/telefoon, derden of via initiatief van de commissieleden zelf, blijven ook in 2022 beperkt.

Tabel 3. Wijze waarop de verzoeken de CvT bereikte in 2022

	aantal	%
Rapportbriefje	300	86
Interpellatie gedetineerde	38	10,9
Derden	5	1,4
E-mail/telefoon	3	0,9
CvT	3	0,9
Totaal	349	100

In tabel 4 worden de verzoeken opgedeeld naar onderwerp. Bijna een derde van het totaal aantal verzoeken heeft betrekking op de detentieomstandigheden (28,7%). Verder wordt de top drie vervolledigd door gezondheidszorg (22,3%) en regime en activiteiten (18,6%). De top drie onderwerpen vormt samen 70% van het totaal aantal verzoeken. Wanneer er vergeleken wordt met de vorige jaren blijkt dat dezelfde drie onderwerpen ook de afgelopen twee jaren de top drie vormden. Dit was in 2021 evenwel in een andere volgorde van belang waarbij gezondheidszorg met een vergelijkbaar aandeel nog bovenaan stond (toen 23,3%), het is vooral het aandeel detentieomstandigheden (toen 22,3%) dat sterk toenam. 'Contacten met de buitenwereld en familiale band', evenals 'garanties' verloren aandeel, terwijl vooral 'detentieplan' en 'personeel' in aandeel toenamen.

De rapportbriefjes die geen onderwerp toegewezen kregen, daalden. Dit is mede te danken aan een actieve sensibilisatie tot volledige registratie en een periodieke opvolging. Eind 2022 werd nagegaan waarom dit veld alsnog soms leeg gelaten wordt: er bleek een gebrek aan een categorie 'informatief' waaronder informatieve rapportbriefjes vanwege de gedetineerden geregistreerd kunnen worden. Deze categorie wordt begin 2023 toegevoegd in de hoop de niet-geregistreerde categorieën tot nihil te herleiden.

Tabel 4. Onderwerp van de ingediende verzoeken in 2022

	aantal	%
Detentieomstandigheden	100	28,7
Gezondheidszorg	78	22,3
Regime en activiteiten	65	18,6
Personeel	24	6,9
Detentieplan	20	5,7
Orde en veiligheid	18	5,2
Contacten met de buitenwereld en familiale band	13	3,7
Incidenten	12	3,4
Garanties	12	3,4
Niet geregistreerd	7	2
Totaal	349	100

De 349 ontvangen verzoeken waren afkomstig van 137 verschillende gedetineerden. Wanneer dit aantal in verband gebracht wordt met de totale (statische) capaciteit van de gevangenis (n=350), betekent dit een bereik van 39,1% van de gedetineerden. Opgelet: hierbij is net zoals de vorige jaren

evenwel abstractie gemaakt van de in- en uitstroom, de uitbreiding van de capaciteit en de overbevolking van de gevangenis waardoor het aantal gedetineerden dat over 2022 heen potentieel een klacht kon indienen hoger ligt dan 350. Het procentuele bereik zal dus in werkelijkheid lager liggen. Door een gebrek aan cijfergegevens over de bezetting in combinatie met de doorstroom zijn we echter niet in de mogelijkheid om dit exact weer te geven. Ook de vaststelling dat het bereik sinds 2020 enkel maar gestegen is van 28,3% naar 33,4% tot 39,1%, kan een indicatie zijn van een grotere bekendheid, maar is om dezelfde reden niet hard te maken. Dit verschil kan toe te schrijven zijn aan een stijgende populatie en doorstroom in 2021 en 2022.

Van 81 gedetineerden kreeg de commissie één verzoek, van 39 gedetineerden kreeg ze twee tot en met vijf verzoeken in 2022 en van zeventien gedetineerden ontving de commissie meer dan vijf verzoeken met een maximum aantal van 27. Door het systeem dat gebaseerd is op de klachten van gedetineerden, is er het gevaar dat een groep gedetineerden die het werk van de commissie niet kennen of een toenaderingsdrempel ervaren, uit de boot valt. De commissie is dan ook doorlopend op zoek naar manieren om deze gedetineerden beter te bereiken en aan te moedigen met eventuele klachten naar de commissie te stappen. Dit blijft echter een moeilijke opgave. In 2022 werd de directie opnieuw aangespoord om op iedere vleugel een brievenbus te plaatsen zodat op dat vlak onmogelijk drempels ervaren kunnen worden. Ook aan de bekendheid werd gewerkt met een nieuwe informatieve uitzending op JailTV. Tenslotte probeert de commissie ook andere gedetineerden te bereiken door het gebruik van een algemene vragenlijst die kan dienen als aanleiding tot een gesprek met willekeurige gedetineerden.

2. De penitentiaire inrichting

Het standaardregime was in Leuven-Centraal oorspronkelijk het opendeurregime, maar werd reeds in 2020 voor een deel afgezwakt naar een basisregime waarbij gedetineerden meer op cel moeten verblijven. Dit gebeurde door het in 2010 ingevoerde ‘tussenregime’ om te dopen tot het ‘basisregime’. Concreet start iedere inkomende gedetineerde in het basisregime op vleugel A en kan hij van daaruit evolueren naar het opendeurregime van vleugels C, D of E of eventueel rechtstreeks doorgaan naar het progressievere regime van vleugel B. Gedetineerden die gedragsmatig niet functioneren in het opendeurregime kunnen opnieuw in het basisregime op vleugel A geplaatst worden. Deze overplaatsing wordt sterk verbonden aan tuchtinbreuken: bovenop een tuchtsanctie krijgen gedetineerden ‘punten’ toegekend en bij tien punten worden zij overgeplaatst naar het basisregime. Zij kunnen, wanneer hun gedrag dit toelaat, opnieuw in het opendeurregime terechtkomen afhankelijk van de gemaakte evolutie. Dit is een praktijk waarover de commissie door de vaagheid en toch grote gevolgen voor de gedetineerden bezorgd is (zie ook verder punt 4.2).

In de gevangenis zijn er een schrijnwerkerij, boekbinderij en enkele werkhuizen. Verder is er een technische ploeg (die ook bestaat uit gedetineerden) die de gebouwen onderhoudt, schildert, metselt en allerhande herstellingen (zoals elektriciteit en verwarming) uitvoert. Er zijn ook een aantal diensten waarin de gedetineerden tewerkgesteld kunnen worden zoals de bibliotheek, de keuken, de kantine van het personeel, de wasserij, de milieudienst of als fatik op de vleugel. Ten slotte kunnen externe bedrijven werk uitbesteden aan gedetineerden. Zo brengen twee Vlaamse ziekenhuizen hun gewassen was naar de gevangenis, waarna deze in werkhuis C3 door de gedetineerden wordt geplooid en verpakt. Het aanbod tewerkstellingsplaatsen is echter te beperkt om tegemoet te komen aan de grote vraag naar arbeid (zie ook verder punt 3.3).

Gezien de onhoudbare situatie in diverse arresthuizen wat betreft de capaciteit wordt een beroep gedaan op de andere gevangenissen om de ergste wantoestanden te helpen oplossen. Vleugel A in Leuven-Centraal bood onderdak aan 60 gedetineerden in éénpersoonscellen (abstractie genomen van één vierpersoonscel). Deze vleugel A heeft niet het opendeurregime van de andere vleugels en heeft een meer gesloten karakter. In dertig van deze cellen werden sinds 2021 stapelbedden geplaatst opdat deze als tweepersoonscellen kunnen fungeren.

Tabel 5. Celverdeling over vleugels

	Vleugel A	Vleugel B	Vleugel C	Vleugel C	Vleugel E
Monocel	29	100	65	63	107
Duocel	30	/	/	/	/
Quatrocél	1	/	/	/	/

Het huidige huishoudelijk reglement van Leuven-Centraal dateert van 9 oktober 2017. De directie heeft een nieuw huishoudelijk reglement opgesteld, maar dat zou al geruime tijd op de goedkeuring van de minister wachten. In de tussentijd blijft het oude huishoudelijk reglement in principe van toepassing, maar het reglement blijkt steeds minder goed aan te sluiten bij de omstandigheden in de gevangenis zelf. Hoe langer dit voortduurt, hoe meer de gevangenis verzeild geraakt in een onwettige situatie. Volgens het nog steeds geldende ‘oude’ huishoudelijk reglement, zouden dingen (zie voorbeelden

hieronder) op een bepaalde manier moeten zijn geregeld. Volgens de directie bevinden zij zich echter in de onmogelijkheid om deze zo te regelen en zijn ze genoodzaakt om het nog steeds geldende reglement steeds vaker naast zich neer ten voordele van het nieuwe reglement, hoewel dit eigenlijk nog niet van kracht is. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de aanduiding van de leden van het overlegorgaan. De leden van dit orgaan zouden volgens het geldende huishoudelijke reglement moeten worden verkozen, maar op dit moment worden zij al via loting aangeduid conform het nieuwe niet-geldende reglement. Ook geldt het gesloten regime op vleugel A reeds als het 'basisregime' binnen de gevangenis, hoewel dit slechts zo is in het nieuwe niet in werking getreden huishoudelijk reglement.

3. Het toezicht

3.1. Detentieomstandigheden

In 2022 ontving de commissie 40 rapportbriefjes die melding maakten van verschillende problematieken in verband met de infrastructuur van Leuven-Centraal die een onmiddellijke impact hebben op de detentieomstandigheden van de gedetineerden. De meeste rapportbriefjes maakten melding van problemen en/of tekortkomingen verband houdende met (i) de verwarming; (ii) de douches; (iii) de ventilatie van de ruimten; (iv) ongedierte; (v) het drinkwater; (vi) de ruimten voorzien voor de wandeling; (vii) de keuken; (viii) isolatie en geluidsoverlast; en (ix) de ingebruikname van duo-cellen.

Naar aanleiding van de aanhoudende meldingen over, en ambtshalve vaststellingen van, de gebrekkige staat van de infrastructuur in Leuven-Centraal, verstuurde de commissie in 2022 een “Verslag over de staat van de infrastructuur in Leuven-Centraal ten aanzien van de Regie der Gebouwen” naar de CTRG (hierna “Verslag”). Dit rapport van 17 pagina’s omvat een gedocumenteerde (inclusief beeldmateriaal) beschrijving van de gebrekkige staat van de cellen, in het bijzonder duo-cellen en de strafcellen die als ‘mensonwaardig’ werden gekwalificeerd door de commissie. Het verslag documenteert ook de slechte staat van de wandeling, in het bijzonder de ‘grote wandeling’, en de gebrekkige staat van de nutsvoorzieningen, meer bepaald de elektriciteitsinstallaties, de watertoevoer en de verwarming. Dit verslag werd via de CTRG besproken met de Regie der Gebouwen.

Zoals reeds werd aangegeven in vorige jaarverslagen (zie 2020 en 2021), blijft de commissie bezorgd over de slechte staat van de gebouwen van Leuven-Centraal en de infrastructuur in het algemeen, des te meer daar dit de omgeving is waar gedetineerden leven en het personeel werkt. Met uitzondering van de gerenoveerde vleugel B, acht de commissie dat de leef- en werkomstandigheden in de andere delen van Leuven-Centraal niet adequaat zijn en niet aan de minimumvoorschriften voldoen.

De commissie ontving regelmatig klachten met betrekking tot vochtige cellen, te hoge of te lage temperaturen in de cellen en de gangen, te heet of te koud water in de douches, schimmel op de muren en de aanwezigheid van ongedierte in de cellen (bedwantsen, spinnen, muizen). De gebrekkige hygiëne heeft verscheidene keren tot gezondheidsproblemen (allergieën, huiduitslag en schurft) geleid, zoals ook aangegeven in verschillende meldingen van gedetineerden. De gebrekkige infrastructuur, de beperkte ruimte in de duo-cellen, en de beperkte of gebrekkige toegang tot een aantal basisvoorzieningen (douches, verwarming, enz), zetten druk op de levenskwaliteit van gedetineerden in Leuven-Centraal.

De commissie kaart ook aan dat (i) de bezoek-/ advocatenruimte niet is aangepast voor het voeren van vertrouwelijke gesprekken; (ii) de fitnessruimte te klein is voor het aantal gedetineerden; (iii) het camerasysteem verouderd is en aldus het gebruik van beeldmateriaal in geval van conflicten en/of incidenten bemoeilijkt; (iv) de toiletten in de cellen niet voorzien zijn van een Wc-bril of Wc-deksel; en (v) de warme maaltijden in de vleugels naar boven dienen te worden gedragen via steile en smalle trappen, wat verbrandingsgevaar met zich meebrengt.

De commissie benadrukt dat de directie van Leuven-Centraal jaarlijks (in maart) de verschillende infrastructuur-problemen meldt bij de Regie der Gebouwen. Echter, budgettaire beperkingen

belemmeren een spoedige aanpak van de gemelde gebreken, en in bepaalde gevallen werden er slechts 2 jaar na melding ook effectief herstellingen en/of renovaties gedaan. Het gegeven dat de gebouwen van Leuven-Centraal beschermde monumenten zijn heeft meermaals bijgedragen tot deze lange termijnen, en bemoeilijkt/verhindert bepaalde werkzaamheden.

Zoals ook werd aangegeven in het “Verslag”, werden structurele problemen slechts zelden verholpen middels constructieve en langdurige verbouwingen en/of herstellingen, of werden bij herstellingen vaak goedkope en niet-kwalitatieve materialen gebruikt. Zo werden bijvoorbeeld slechts tijdelijk een aantal ventilatoren ter beschikking gesteld om verhitting tegen te gaan, of werden draagbare verwarmingstoestellen ingeschakeld.

Ter herinnering, Leuven-Centraal werd reeds in 1860 in gebruik genomen. In 2012 werd een nieuwbouw in gebruik genomen met werkhuisen, een grootkeuken en een personeelsrestaurant. In 2016-2017 werd vleugel B ontmanteld tot op de ruwbouw en volledig gerenoveerd. In vleugel B werden alle cellen (100) toen ook voorzien van een groter raam om aldus de leefbaarheid te verhogen, wat positief onthaald werd door de gedetineerden.

De commissie formuleert dan ook de volgende aanbevelingen ten aanzien van de Regie der Gebouwen:

- Het opstellen van een meerjarig stappenplan voor de renovatie van vleugels A, C, D, E, en F;
- Het opstellen van een stappenplan voor de spoedige renovatie en herstel van de nutsvoorzieningen (douches, elektriciteit, watertoevoer, verwarming), in samenspraak met de directie van Leuven-Centraal;
- Het voorzien van een apart budget voor de dringende herstelwerken;
- De onmiddellijke renovatie van de strafcellen of, bij gebrek daarvan, de onmiddellijke buitengebruikstelling van de huidige strafcellen door de directie van Leuven-Centraal;
- Het voorzien van structurele opvolging van bovenvermelde problematieken;

De commissie wenst te benadrukken dat een aantal ruimten en voorzieningen binnen Leuven-Centraal door zowel de gedetineerden als de leden van de commissie positief werden beoordeeld, in het bijzonder de speelhoek in de bezoekszaal voor het kinderbezoek, de gebedsruimte, de werkruimten (schrijnwerkerij, inpak, enz), de bibliotheek, de theaterzaal en de ziekenboeg.

De commissie verbindt zich ertoe de meldingen in verband met infrastructuur en detentieomstandigheden te blijven opvolgen, en verslag uit te brengen aan de CTRG en op gepaste tijden aanbevelingen te doen aan de Regie der Gebouwen.

3.2. Gezondheidszorg

Ondanks de melding vanaf begin 2021 gebeuren er nog steeds regelmatig fouten bij de verdeling van geneesmiddelen aan de gedetineerden. Regelmatig ontbreekt medicatie of krijgen gedetineerden te veel of zelfs verkeerde medicatie in de vooraf samengestelde doosjes. De medicatiedoosjes worden gevuld geleverd door een centrale apotheek in Luik. Het is duidelijk dat fouten in dit distributieproces aanleiding kunnen geven tot ernstige verwickelingen. Aanvankelijk werd gesuggereerd dat de verpleegkundigen van de gevangenis de medicatie zouden nakijken. In de praktijk hebben zij echter

geen tijd om de medicatie van alle gedetineerden na te kijken. De arts van de CvT heeft dit probleem meegedeeld aan Dr. Vermeulen (arts CTRG). Vermoed wordt dat dit probleem zich voordoet bij meerdere gevangenis. Deze zaak wordt verder opgevolgd door de centrale raad.

Gedurende 2022 werd een nieuwe gevangenisarts aangesteld. De door de gedetineerden ervaren arrogante en weinig empathische houding van deze arts gaf onmiddellijk aanleiding tot een exponentiële toename van het aantal klachten betreffende gezondheidszorg. Chronische behandelingen, geprogrammeerde specialistische onderzoeken en externe adviezen werden door deze arts zonder uitleg gewijzigd of geannuleerd. Ook de sfeer in de medische dienst leek op basis van de ervaring van de gedetineerden verziekt. De CvT heeft snel gereageerd op de foute houding van de gevangenisarts door zowel de directie hierop aan te spreken, als dit probleem door te geven aan Dr. Vermeulen die dit heeft opgenomen met DG EPI. Uit gesprekken met de andere gevangenisarts en het verplegend personeel bleek duidelijk dat deze arts niet geschikt was voor het werk in de gevangenis. Na schorsing van deze arts in het najaar is de toestand opnieuw genormaliseerd. De CvT pleit voor een goede screening of proefperiode alvorens een arts aan te werven.

Wij stellen vast dat de drempel voor psychische begeleiding hoog is. Een vlottere samenwerking met externe centra zou mogelijk een oplossing kunnen zijn. Voor een aantal gedetineerden lijkt ons een verblijf in een gespecialiseerde instelling eerder aangewezen gezien de soms zware psychische aandoeningen welke een nauwe opvolging en begeleiding vereisen. Ook lijkt de hulp bij het afbouwen van verdovende middelen onvoldoende.

Door een gebrek aan tandartsen zijn de wachtlijsten enorm lang. De tandheeskundige zorgen zijn goed, maar de klachten zijn meestal het gevolg van de erg lange wachtperiode alvorens men aan de beurt is. Bij acute pijn, dient men zich soms wekenlang te behelpen met pijnstillers en ontstekingsremmers. Ook zijn er problemen met de kostprijs van een bepaalde tandheeskundige behandelingen (prothesen, implantaten, bruggen e.a.). De tandarts doet meestal een voorstel voor de minst dure oplossingen in overleg met de gedetineerde, doch ook dit is soms teveel geld. Sommige extra kosten moeten door de betrokkene zelf betaald worden. Meerdere gedetineerden klaagden in 2022 bij de commissie over het feit dat een aanvraag voor financiële tussenkomst aan de directie van de instelling niet steeds wordt aanvaard. De directie echter stelt dat indien nodig altijd een afbetalingsplan wordt toegestaan.

De CvT moest enkele malen vaststellen dat er gearzeld wordt om de MUG op te roepen in geval van een vermoeden van dringende medische situaties en wanneer de gevangenisarts of verpleegkundige niet in de mogelijkheid is om zich binnen een korte termijn ter plaatse te begeven. Volgens de directie is er een concreet protocol in geval van medische urgentie, maar uit informatie van gedetineerden blijkt dat dit niet steeds wordt gevolgd. Soms wordt er door de PB gedacht aan veinzen of overdrijven door gedetineerden. De PB heeft dan ook meestal onvoldoende medische vorming om de urgentie in te schatten. Dit probleem werd aangekaart bij de gevangenisdirectie en zij dringt erop aan bij de PBs dat zij bij twijfel over een medische urgentie de arts of MUG oproepen. De CvT moet voortdurend aandachtig blijven voor acute medische situaties die te laks behandeld worden. Misschien kan men zonder het medisch geheim te schenden, een lijst opstellen met gedetineerden die een bijzonder medisch risico hebben zodat er bijzondere aandacht kan gegeven worden bij deze personen in geval van acute situaties. Het opstellen van een lijst met risicopatiënten is geïnspireerd op een *best practice* in Nederland, maar werd nog niet voorgesteld aan de directie.

Er zou meer inspraak moeten zijn van de patiënt bij het voorschrijven van een onderzoek of behandeling. In tegenstelling tot de buitenwereld waar de patiënt meestal eerst ruime uitleg krijgt over de na- en de voordelen van een therapie en nadien zijn toestemming kan geven, wordt de gedetineerde over het algemeen niet om zijn mening gevraagd.

De commissie raadt aan dat de gevangenisarts zijn of haar persoonlijke notities niet opschrijft in het medisch dossier. Wanneer een gedetineerde inzage of afschrift van zijn medisch dossier vraagt kunnen bepaalde persoonlijke opmerkingen van de arts als kwetsend ervaren worden. Een voorbeeld is de notitie: "gebruikt nog steeds cocaïne" terwijl de betrokkene dit volledig ontkent.

De commissie van toezicht heeft na concrete twijfels bij gedetineerden in 2022 gevraagd naar de controle van het leidingwater op de aanwezigheid van lood. Aangezien de infrastructuur van Leuven-Centraal zeer oud is, bestaat de mogelijkheid dat de waterleidingen nog lood bevatten en er aldus na jarenlang gebruik als drinkwater een loodvergiftiging kan optreden. Dit probleem werd aan de directie meegedeeld. Een controle op de zuiverheid van het drinkwater en in het bijzonder het loodgehalte werd aangevraagd bij de watermaatschappij. Er moest echter vastgesteld worden dat de controle verricht werd bij het binnenkomen van de leiding en niet bij de eindgebruiker. Er zal aangedrongen worden op een meer doelgerichte controle in 2023.

In 2022 hebben zich jammer genoeg meerdere plotselinge overlijdens voorgedaan in Leuven-Centraal. Bij een overlijden in de gevangenis, had de commissie graag naast de eigenlijke melding ook systematisch vernomen of het om een natuurlijke of om een verdachte doodsoorzaak ging.

Tot slot kunnen kan vermeld worden dat de PB's zich bij vermoeden van cannabisgebruik beroepen op geurwaarneming. Het is een weinig objectieve methode om gedetineerden te beschuldigen en eventueel een sanctie op te leggen alleen na het waarnemen van wietgeur. De gedetineerde zou de mogelijkheid moeten krijgen om een urinetest uit te voeren wanneer hij hierom vraagt. Dit zou tegemoetkomen aan het vermoeden van onschuld. De commissie stelde vast dat deze aanwezig zijn in de gevangenis en ongeveer drie euro kosten per dipteststrip

3.3. Regime en activiteiten: tewerkstelling

Het afgelopen jaar ontving de commissie opnieuw heel wat rapportbriefjes met vragen en klachten inzake tewerkstelling. Het hoofdprobleem blijkt het gebrek aan werkaanbod in de gevangenis. Hierdoor zijn de wachtlijsten zeer lang. Op het moment van schrijven gaat het om ongeveer twee jaar. Tijdens het maandelijks overleg bleek de directie zich zeer bewust van dit probleem, maar zag ze niet direct een oplossing. Door de overbevolking wordt het gebrek aan werk nog meer zichtbaar.

Het aantrekken van werkaanbod gebeurt voor de gevangenis via de centrale dienst Cellmade. Een gesprek met de plaatselijke verantwoordelijke leerde dat men worstelt met een gebrek aan mensen en middelen op dit centrale niveau. Hierdoor riskeert Cellmade eerder een filter dan een facilitator voor werkaanbod te vormen. Uit overleg met verschillende in de werkhuizen toezichthoudende PB's kwam aan bod dat de gecentraliseerde werkwijze hun bestaande informele contacten met potentiële plaatselijke werkgevers buiten beeld laat. Algemeen zijn de toezichthoudende PB's vragende partij voor geregeld overleg met directie en beleid rond deze problematiek.

In Leuven-Centraal is momenteel geen Herstelfonds aanwezig. Het Herstelfonds beoogt de communicatie op gang te brengen tussen dader en slachtoffer door een begin van afbetaling van de burgerlijke partij mogelijk te maken. De gedetineerde kan in dit kader onder bepaalde voorwaarden vrijwilligerswerk uitvoeren bij een organisatie met een humanitair doel in de samenleving. Dit zou een mogelijke piste zijn om meer nuttige dagbesteding in de vorm van tewerkstelling aan te trekken. De directie verwees hiervoor naar de VZW Moderator, die dit fonds beheert als een instrument in haar bemiddelingspraktijk. Moderator stelt echter dat dit aanbod in de gang van zaken binnen Leuven-Centraal erg moeilijk toepasbaar is gebleken, maar mogelijk kan worden herbekeken. Aan de zijde van de directie werd dan weer gewezen op de praktische randvoorwaarden van intern werkaanbod inzake veiligheid, mankracht en infrastructuur.

Bewust van het tekort aan werk besloot de directie in de loop van het najaar halftijds werk (en een maximale maandelijkse vergoeding van 180 euro) vanaf nu als aanbod te veralgemenen. Dit gebeurde na herhaaldelijke vragen hieromtrent van de commissie. Men hoopt zodoende de wachttijden te beperken en meer mensen aan bezigheid te helpen. Dat blijkt ook het geval. Keerzijde hiervan echter blijkt de veralgemening van de relatieve armoede onder de gedetineerden en, voor zover ze niet beschikken over bijstand van familie, hun afhankelijkheid van steunfonds en/of van het kunnen verrichten van onderlinge 'vriendendiensten'.

Naast het aanbod bleef de (transparantie inzake de) toeleiding tot werk ook dit jaar een hardnekkig probleem. "Vertrouwensjobs" en "gespecialiseerde jobs" volgen niet de normale volgorde op de wachtlijst, waardoor gedetineerden het gevoel kunnen krijgen van achterstelling. Om ons te verzekeren van het tegendeel besloot de directie de CvT continu over de concrete aanpak van de werktoeleiding te informeren. De voorbije maanden kon er geen indicatie van willekeur gevonden worden. Wel lijkt het aangewezen dat de gedetineerden nog preciezer worden geïnformeerd over de objectieve randvoorwaarden om voor sommige jobs in aanmerking te komen.

Er kan besloten worden dat "werkloosheid" in de Leuvense centrale gevangenis een prominent probleem blijft. De centrale dienst "Cellmade" blijkt actueel onvoldoende in staat het nodige werk aan te trekken. Voor gedetineerden zonder achterban leidt dat tot relatieve armoede en tot opbouw van een schuldenlast bij het steunfonds. Het geeft ook voedsel aan wantrouwen over mogelijke willekeur bij toewijzing van werk. De directie ondernam het voorbije jaar enkele acties om deze problemen tegemoet te komen. De sleutel blijkt zonder meer te liggen bij verhoging van het werkaanbod. De CvT neemt zich voor om hierover het overleg met Cellmade te hernemen. Ook zal er vanuit de CvT bij Moderator worden aangedrongen op het hernieuwen van het aanbod van het Herstelfonds in Leuven-Centraal.

3.4. Detentieplan

Artikels 35-40 van de Basiswet voorzien voor elke veroordeelde gedetineerde van bij aanvang van de detentieperiode de uitwerking van een individueel detentieplan. Ondanks herhaaldelijke aankondigingen blijft de implementatie echter uit. Als CvT kan dit gegeven verkend worden. Hiertoe werd in het najaar een interne werkgroep opgericht. De voorbereidende teksten van de Basiswet benadrukken immers het belang van het detentieplan als instrument in de humane bejegening van gedetineerden.

Het opzet veronderstelt echter ook een ruim aanbod van hulp- en dienstverlening. Gezien de staatshervorming is dat laatste gemeenschapsmaterie. In dat licht werd aan Vlaamse zijde inzake hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en geïnterneerden (Vlaams Strategisch Plan 2020-2025) de gezamenlijke uitwerking van een nieuw samenwerkingsprotocol met de federale justitie in het vooruitzicht gesteld. Op lokaal niveau blijkt hiervan helemaal niets bekend. De federale instructie daarover vertaalde “detentieplan” voorlopig als een methodiek om de reeds bestaande opdracht van de PSD op een meer planmatige wijze uit te voeren.

Zowel bij de PSD als de directie bemerkte de commissie een uiterst sceptische houding ten opzichte van deze instructies. Men verwijst naar overbevraging en onderbestaffing. De recente instroom van extra gedetineerden, waaronder ook kortgestraften speelt hierin een rol. Hun doorlooptijd is immers beperkt waardoor hun dossiers, om tijdig klaar te raken, vaak prioritaire aandacht vereisen van de PSD. Dit levert vertragingen op in de andere dossiers. De wachttijden voor de gedetineerden bij PSD, en bij de diensten van het CAW en de Centra Geestelijke Gezondheidszorg zijn dan ook lang. Ook het bredere maatschappelijke klimaat zit tegen, waardoor werk-, hulpverlenings- en ontspanningsaanbod uit de samenleving zeer moeilijk vindbaar blijkt. De bestaande organisaties buiten de gevangensmuren die hiervoor in aanmerking komen, hanteren namelijk ook wachtlijsten en selectiecriteria. Van dit alles zijn de gedetineerden de dupe. In de dagdagelijkse contacten van de commissie met hen komt de vraag naar een detentieplan nochtans redelijk weinig aan bod. Het thema lijkt bedolven onder de wijdverspreide frustratie over het gebrek aan werkaanbod en inkomen, de wachttijden voor contact met PSD en/of hulpverlening, het gebrek aan impact op en transparantie van de dossiervorming Stuk voor stuk zijn dit thema's die, bij nader toezien, wezenlijk met het detentieplan verband houden. Enkelingen leggen dit verband wel degelijk. Zo dringt één gedetineerde al meerdere jaren aan op een formele dialoog met directie en PSD rond een door hemzelf geschreven ontwerp van detentieplan.

Eind 2022 ging de commissie herhaaldelijk in gesprek met de zes actuele vertegenwoordigers van de gedetineerden in het bij wet voorziene overlegorgaan. Tot haar verrassing bleken de gesprekspartners zich wel degelijk bewust van het *principiële* belang van de artikels 35-40 van de Basiswet. Het dominante aanvoelen is echter ook hier één van onmacht. Algemeen is men tevreden dat men bij de denkoefening van de commissie actief wordt betrokken. Men hoopt dat de commissie op dat spoor verder zal gaan.

Het detentieplan blijkt een belangrijke sleutel tot humane bejegening van gedetineerden. De implementatie hiervan stoot echter op een veelheid van hindernissen en weerstanden. Een “oplossing” is niet zomaar te forceren. Maar, hoe ambitieus ook, de exploratie hiervan gooit voor de CvT een panorama open van relevante aandachtspunten en perspectieven. Het voorbije jaar opende alvast een boeiend en constructief gesprek met een hele reeks betrokken partners, niet in het minst met de gedetineerden zelf. Heel wat betrokkenen kreeg de commissie nog niet aan het woord. Andere contacten vragen om een geëngageerd vervolg, waarbij de commissie haar bemiddelende positie concreter gestalte hoopt te geven.

3.5. Personeel

Personeelstekort

Een eerste problematiek met betrekking tot het personeel in Leuven-Centraal is de te lage personeelsbezetting.

Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een structureel tekort waarbij het personeelskader niet volledig wordt ingevuld. De leidinggevenden merken op dat de instroom van (voldoende opgeleid) personeel schaarser is. Anderzijds blijkt dat absentieïsme bijdraagt aan het tekort aan personeel op de werkvloer. Er is meer sprake van (langdurige) ziekte waardoor er naast een structureel tekort ook acute tekorten optreden. Bijgevolg werd in het afgelopen jaar beslist om beurtelings een vleugel te sluiten bij een tekort aan personeel. Er kon dus objectief vastgesteld worden dat de problemen in de bezetting een rechtstreekse invloed hebben op het opendeurregime van Leuven-Centraal. Dit leidde tot klachten bij de gedetineerden hieromtrent. Uit specifieke klachten van gedetineerden blijkt dat er ook in vakantieperiodes soms minder mogelijkheid was om te gaan wandelen en sportactiviteiten uit te voeren omdat er onvoldoende personeel beschikbaar was. Tijdelijke mutaties van het personeel naar de betrokken vleugels blijken niet steeds mogelijk te zijn. Het is voor de CvT het afgelopen jaar niet mogelijk gebleken de oorzaak hiervan vast te stellen (organisatorisch, flexibiliteit, ..). De CvT zou zich in het komende werkjaar willen verdiepen in de mechanismen achter de acute tekorten en de impact hiervan op het regime van Leuven-Centraal. De directie stelt dat de registratie en de volgorde van de sluiting van vleugels nauwgezet wordt bijgehouden. De CvT heeft het voornemen om deze registratie geregeld te raadplegen en de impact van personeelstekorten op het opendeurregime op te blijven volgen.

Met het oog op het oplossen van het structureel tekort worden vanuit de overheid campagnes opgezet met een oproep om binnen de gevangensmuren aan de slag te gaan. Daarnaast werd ook een tijdelijke maatregel uitgewerkt door de regering met als doel de procedure van aanwerving te versnellen. Deze maatregel liep tot het einde van 2022. Hierbij is de gevangenisdirectie bevoegd om kandidaten rechtstreeks een jaarcontract aan te bieden. In 2022 werden in totaal 21 personeelsleden aangeworven.

Ten opzichte van het vorige werkjaar, was de negatieve impact van een gebrek aan technisch personeel in de werkhuizen in Leuven-Centraal beperkter in 2022. Evenwel is er slechts één personeelslid actief voor ondersteuning in IT voor zowel de administratieve diensten, personeelsleden alsook de gedetineerden. Dit is duidelijk onvoldoende en dit gaf het afgelopen jaar aanleiding tot lange wachttijden voor het verhelpen van technische problemen en zoeken van technische oplossingen, zo blijkt ook uit meerdere klachten van gedetineerden. Een bijkomende aanwerving is voorzien. De CvT stelt zich de vraag of dit voldoende oplossing biedt, gezien het takenpakket en de grootte van de instelling. De commissie zal hier in de toekomst dan ook blijvend aandacht voor hebben.

Stakingen

Een tweede, aansluitend probleem zijn de frequente stakingen van het gevangenispersoneel.

In het jaar 2022 werd er 19 dagen gestaakt door het personeel van Leuven-Centraal. De commissie begon in oktober 2022 met een systematische registratie van de stakingen. Zo ging zij in 2022 langs

op acht stakingsdagen, de eerste keer op 20 oktober en de laatste keer op 21 december, en verifieerde zij hoe deze verliepen. Op drie van deze stakingsdagen werden agenten van de lokale politie ingeschakeld. Wanneer er gestaakt wordt, heeft dit uiteraard een significante impact op de gedetineerden. Zo is er op stakingsdagen onder andere geen opendeurregime mogelijk, wordt geen bezoek georganiseerd en is er minder mogelijkheid om te werken. De commissie had tijdens stakingen telkens toegang tot de gevangenis. Gesprekken met gedetineerden waren moeilijker te organiseren, doch in principe wel mogelijk op haar expliciete vraag. Van de gedetineerden hoorde de commissie dat de bedeling van koffie, douchemomenten en de wandeling niet systematisch konden plaatsvinden tijdens enkele stakingen in 2022. Medische afspraken, UV's en PV's konden in de meeste gevallen wel doorgaan. Desondanks is de CvT van mening dat de levensomstandigheden van de gedetineerden te zeer worden beïnvloed door de herhaaldelijke stakingen.

De wet van 23 maart 2019 inhoudende onder meer de minimale dienstverlening tijdens stakingsacties stelt dat er aanvullend personeel kan worden opgevorderd. Gezien het telkens stakingen van minder dan 24 uur betrof, kon er geen beroep worden gedaan op deze bepaling.

De focus in het komende werkjaar zal voornamelijk liggen in het opvolgen van de stakingen en de impact ervan op de gedetineerden. Bij elke staking zal aan de hand van een checklist nagegaan worden in hoeverre het reguliere regime ingeperkt wordt.

Communicatie

Een bijzonder aandachtspunt binnen het domein van personeel blijft de communicatie naar gedetineerden toe.

Aanvragen voor gesprekken en gesprekken worden niet geregistreerd. Niet zelden wordt er geklaagd dat men op zijn verzoek voor een gesprek geen reactie ontving. Ook verneemt de commissie dat er beslissingen worden genomen waarvan de redenen onvoldoende duidelijk zijn voor de gedetineerden (zie ook 3.3. Regime en activiteiten: tewerkstelling). Dit wekt frustraties op die op hun beurt geuit worden ten aanzien van de CvT.

Hier wordt het advies uit het vorige jaarverslag hernomen waar reeds benadrukt werd dat er best voldoende inspanningen worden geleverd om toe te lichten waarom bepaalde beslissingen worden genomen. Aangezien veel klachten mondeling besproken en gerapporteerd worden, beveelt de CvT bovendien aan een schriftelijke registratie te maken met de vermelding van datum, duur, onderwerp en gevolg dat aan het gesprek werd verbonden. In het kader van deze aanbeveling komt vanuit de betrokken diensten het signaal dat de administratieve belasting hierdoor zou worden vergroot en er hiervoor tijd en personeel te kort is. De directie geeft aan dat deze registratie bestaat, maar de CvT heeft geen kennis van een te consulteren register. De CvT beveelt naast deze registratie ook aan om een ontvangstbewijs af te leveren aan de gedetineerde en om het gevolg dat aan de klacht werd gegeven te registreren.

Verder heeft de CvT enkele klachten ontvangen waarbij de betrokken gedetineerden melding maakten van racistische benadering door penitentiaire beambten. Het betreffen op zichzelf staande gevallen die slechts op enkele personeelsleden betrekking hebben. De commissie tracht deze klachten te

inventariseren en hiermee in overleg te gaan met de directie, die open lijkt te staan voor onze feedback hieromtrent.

3.6. Orde en veiligheid

In 2022 werd geregistreerd dat er 17 keer een bijzondere veiligheidsmaatregel (art. 110-118 Basiswet) werd genomen, tegen vier verschillende personen (die elk meerdere veiligheidsmaatregelen kregen opgelegd). Ook werden in 2022 twee verschillende gedetineerden in een individueel bijzondere veiligheidsregime (art. 116 Basiswet) geplaatst.

Wat incidenten tijdens stakingen betreft waren er bij de door de CvT geregistreerde stakingen (zie eerder 3.5. Personeel) geen beschadigingen van cellen en geen weigeringen om terug binnen te gaan na de wandeling. Qua geweld was er tijdens één staking een vechtpartij op een duocel en tijdens een staking in diezelfde week een vechtpartij na politiecontrole op cel. Bij dat laatste incident raakten twee personeelsleden gewond.

Een belangrijk element in klachten omtrent orde en veiligheid heeft betrekking op naaktfouilles (fouillering op het lichaam) en celfouilles. Het doel van de fouillering op het lichaam bestaat erin na te gaan of de gedetineerde in het bezit is van voorwerpen of substanties die verboden zijn of gevaarlijk kunnen zijn. De fouillering op het lichaam is mogelijk wanneer er individuele aanwijzingen zijn dat een onderzoek aan de kledij niet volstaat voor de handhaving van de orde of de veiligheid.

De fouillering op het lichaam moet uitgevoerd worden door minimum twee leden van het bewakingspersoneel die van hetzelfde geslacht zijn als de gefouilleerde gedetineerde (de wetgever heeft gewild dat het onderzoek niet kan worden uitgevoerd zonder dat een ander personeelslid hiervan getuige is) en mag enkel plaatsvinden in een gesloten ruimte bij afwezigheid van andere gedetineerden.

De fouillering op het lichaam laat toe de gedetineerde te verplichten zich volledig uit te kleden en het lichaam en de mondholte uitwendig te schouwen. Deze fouillering mag geen tergend karakter hebben en moet gebeuren met eerbiediging van de waardigheid van de gedetineerde.

Celfouilleringen verlopen in Leuven-Centraal dagelijks per vleugel in willekeurige volgorde volgens een fouilleplan of naar aanleiding van bepaalde informatie. De gedetineerde krijgt hiervan enkel een schriftelijke melding wanneer hij niet aanwezig was bij de fouille. De gedetineerde mag indien hij aanwezig is, in de cel of vanop de gang volgen. In dat geval krijgt hij dus geen schriftelijke melding.

In 2022 kreeg de CvT een aantal meldingen van gedetineerden die zich onevenredig geïrriteerd voelden door naaktfouilleringen of celfouilles. Het is meestal niet duidelijk of de naaktfouille subsidiair was aan het onderzoek op de kledij. Dit zou kunnen opgevangen worden doordat de directie in haar motivering naast de individuele aanwijzingen die noodzakelijk tot een naaktfouille ook aangeeft waarom het onderzoek op de kledij niet zou volstaan. De commissie raadt dit dan ook aan.

Er wordt een centraal register bijgehouden over het gebruik van strafcellen: deze werden in 2022 41 keer gebruikt, waarvan 15 keer op verzoek van de gedetineerde zelf. De motivering daarvan staat niet in het register.

Het is niet duidelijk wanneer de gedetineerden in de naakte cel op vleugel A dan wel in één van de strafcellen worden geplaatst. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de beschikbaarheid van de (enige) naakte cel dan wel met de noodzaak tot het elimineren van alle prikkels bij de gedetineerde of om geluidsoverlast door de gedetineerde op de vleugels te beperken.

Op 30 november 2022 overleed een gedetineerde in een strafcel. De gedetineerde zou zelf gevraagd hebben om op veiligheidscel te worden geplaatst naar aanleiding van een opkomende psychose. Gezien de naakte cel niet beschikbaar was, werd hij in een strafcel geplaatst. De CvT is van mening dat de beschikbare afzonderingscellen te beperkte mogelijkheden bieden voor een doeltreffend toezicht en veilige controle. De inrichting van nieuwe veiligheidscellen dient als prioriteit te worden gesteld (zie ook 3.1. Detentieomstandigheden).

3.7. Transversaal thema van het jaar 2022: overbevolking

Door de overbevolking en instroom van nieuwe gedetineerden, was de directie van Leuven-Centraal genoodzaakt om monocellen om te vormen tot duocellen door het plaatsen van stapelbedden. 2022 was het eerste volledige jaar waarin er gebruik werd gemaakt van duocellen in Leuven-Centraal. Het aantal duocellen is sinds januari stelselmatig opgebouwd tot ongeveer maart, wanneer ze het huidige aantal hebben bereikt. Een binnenkomende gedetineerde wordt eerst op een duocel geplaatst. Er is een wachtlijst van enkele maanden voor de monocellen. Gedetineerden kunnen zelf kiezen om op een duocel te blijven omdat ze bij hun celgenoot willen blijven, maar dit is zeldzaam. De enige uitzonderingen die worden gemaakt op de wachtlijst voor een monocel zijn deze op basis van een medisch attest.

In sommige gevallen leidde het verblijf in duocellen tot spanningen en ontevredenheid bij enkele gedetineerden, hetgeen ook een weerslag had op de personeelsleden. De penitentiaire beambten zijn meestal het eerste aanspreekpunt en moeten trachten de gemoederen te bedaren.

De directie tracht zo goed als mogelijk tegemoet te komen aan de vragen van gedetineerden in verband met celgenoten (rokers, kwetsbare personen,...). Wanneer er toch sprake blijkt van een mismatch worden regelmatig wissels aangevraagd en toegestaan. Algemeen vraagt de organisatie van duocellen dus extra tijd, en vooral flexibiliteit, van het personeel.

Leuven-Centraal is oorspronkelijk gebouwd met meer dan 500 cellen. Door het omvormen van cellen naar leslokalen en dergelijke, zakte de capaciteit echter tot slechts 350 gedetineerden. In 2022 had de gevangenis een operationele capaciteit van 398 plekken. Op basis van cijfers van DG EPI, had de gevangenis in 2022 echter een gemiddeld aantal gedetineerden van 403,5. Dit cijfer is doorheen het jaar gestaag gestegen met 390 gedetineerden in week 1 van het jaar en 406 in week 52. Hierdoor zit Leuven-Centraal dus met een (lichte) overbevolking. Hierbij moeten enkele belangrijke kanttekeningen worden gemaakt.

Ten eerste is deze uitbreiding bereikt door het plaatsen van stapelbedden in cellen die oorspronkelijk slechts voor één gedetineerde ontworpen zijn (voor cijfers zie tabel 5). Wetende dat de staat van de infrastructuur over het algemeen slecht is, zet deze uitbreiding de infrastructuur nog meer onder druk. De cellen in Leuven-Centraal zijn over het algemeen al klein, met weinig lichtinval en geen

afgescheiden sanitair. Op deze drie vlakken voldoen ze dan ook niet aan de standaarden van het koninklijk besluit van 3 februari 2019¹, zelfs niet voor een monocel. Door het creëren van duocellen in diezelfde ruimtes is dit probleem voor gedetineerden in zo'n duocel alleen maar groter geworden waardoor spanningen ontstaan en het werk van het personeel bijkomend bemoeilijkt wordt.

Ten tweede is het zelfs voor een gevangenis aan 100% capaciteit (wat in Leuven-Centraal overschreden wordt) moeilijk functioneren (zie ook rapporten van het CPT: bezoek aan het Verenigd Koninkrijk, CPT/Inf (2022) 13, par. 29; CPT, bezoek aan Griekenland, CPT/Inf (2020) 15, par. 13). Een gevangenis heeft nood aan buffercapaciteit om gedetineerden vlot te kunnen verplaatsen indien nodig uit bijvoorbeeld veiligheidsoverwegingen. In Leuven-Centraal is deze buffercapaciteit er niet.

Ten derde heeft het probleem van overbevolking invloed op vele andere aspecten van het leven binnen de gevangenis, waar de reeds bestaande problemen worden uitvergroot. Zo heeft Leuven-Centraal te kampen met een probleem van onderbestaffing (zie eerder in 3.5. Personeel). Alle problemen die dit met zich meebrengt, vergroten nog door de overbevolking. Meer gedetineerden betekent namelijk nog minder beschikbaar personeel per gedetineerde. Dit geldt zowel voor het personeel op de vleugels als voor het IT personeel, medisch personeel, etc. Een gelijkaardig probleem doet zich bijvoorbeeld voor bij de tewerkstelling. Het aantal arbeidsplekken is niet uitgebreid, wat dus wil zeggen dat er procentueel nog minder gedetineerden kunnen worden tewerkgesteld. Door de toevloed van gedetineerden en gedetineerden met andere profielen, is er tenslotte ook meer werk voor bijvoorbeeld de PSD, wat het vooruitzicht van een individueel detentieplan enkel maar verder weg duwt (zie ook 3.4. Detentieplan).

¹ Koninklijk besluit tot uitvoering van de artikelen 41, § 2, en 134, § 2, van de wet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, *BS* 14 februari 2019, 13407.

4. Het beklagrecht

4.1. Klachtencommissie in cijfers

De klachtencommissie is enerzijds bevoegd om klachten te behandelen over individuele beslissingen genomen door de directie ten aanzien van de klager. Anderzijds spreekt de klachtencommissie zich ook uit over klachten waarbij de directie heeft nagelaten om een beslissing te nemen binnen een wettelijke of redelijke termijn.² Deze laatste beklaggrond komt minder voor dan de eerste. Klachten die buiten deze twee beklaggronden vallen, zijn onontvankelijk.

Hieronder worden de cijfers voorgesteld waarover de klachtencommissie beschikt op basis van de registratie op centraal niveau. In 2022 werden er voor de klachtencommissie van Leuven-Centraal 158 dossiers aangemaakt. Het is mogelijk dat één dossier meerdere klachten tegen verschillende beslissingen bevat. In tien van de 158 dossiers werd nog geen uitspraak gedaan. In één dossier werd geen beslissing door de klachtencommissie genomen omdat de klacht rechtstreeks werd doorverwezen naar de CvT (KC16/22-0033). Er werd geen enkel dossier doorverwezen voor bemiddeling gelet op het pertinente verzet hiertegen van de directie (zie verder).

In de dossiers waarin een beslissing werd genomen (147), werd deze beslissing in 77 dossiers voltallig genomen. Telkens wanneer de klachtencommissie een dossier voltallig behandelde, was dit nadat er een zitting had plaatsgevonden. In 70 dossiers heeft de alleensprekend klachtenrechter uitspraak gedaan. De alleensprekend klachtenrechter heeft nooit zitting gehouden.

In de 147 dossiers waarin reeds een beslissing werd genomen, werd als volgt beslist³:

- 57 onontvankelijke klachten
- 50 geheel of gedeeltelijke ongegronde klachten
- 56 geheel of gedeeltelijk gegronde klachten
- 11 klachtafstanden

In één dossier werd een tegemoetkoming toegekend, bestaande uit tien minuten extra beltijd. In een ander dossier werd een tegemoetkoming gevraagd door de gedetineerde maar werd dit niet toegekend door de klachtencommissie.

Tussen de datum van ontvangst van de klacht door de maandcommissaris en de datum van de eindbeslissing zitten er gemiddeld 35 dagen. Tussen de datum van de eindbeslissing en de datum van de betekening van de beslissing zitten er gemiddeld 5 dagen. Tot slot, in 50 van de 147 dossiers werd beroep ingediend tegen de beslissing.

² Artikel 148 van de Basiswet

³ Het totaal van de uitspraken komt niet overeen met het aantal dossiers. Dat komt omdat één dossier meerdere klachten tegen verschillende beslissingen kan bevatten. Bijgevolg kan één dossier verschillende uitspraken bevatten.

4.2. Belangrijkste tendensen bij de uitoefening van de rechtsbevoegdheid van de klachtencommissie

Blijvend verzet tegen de bemiddeling

Ook in 2022 gaf de directie in haar verweren op de ingediende klachten steeds aan dat zij geen bemiddeling wenste. De Basiswet voorziet de mogelijkheid voor de klachtencommissie om, alvorens de klacht verder te behandelen, de klacht over te zenden naar de maandcommissaris voor bemiddeling. Dit kan niet wanneer de directie zich hiertegen verzet.⁴ De klachtencommissie meent nochtans dat sommige klachten zich beter lenen om afgehandeld te worden via bemiddeling.

Door weliswaar ruim gebruik te maken van de mogelijkheid om partijen in de gelegenheid te stellen mondeling opmerkingen te maken⁵, stelt de klachtencommissie vast dat er tijdens de zitting evenwel niet zelden een dialoog tot stand komt tussen de klager en de directie.

Bij aanvang van de zitting worden de spelregels inzake hoffelijkheid en respect die noodzakelijk zijn voor het houden van een dialoog, uitgelegd aan de partijen en wordt aangegeven dat bij gebreke aan de naleving hiervan de behandeling kan ingekort worden en de mondelinge toelichting beperkt kan worden tot het antwoorden op de precieze vragen van de klachtencommissie. Deze aanpak heeft minstens het voordeel dat het een basis biedt waarbij de verstandhouding tussen klager en directie kan verbeteren. Ook in 2022 hebben er zich tijdens de zittingen geen incidenten voorgedaan die een inkorting van de behandeling noodzakelijk maakten.

Ruime interpretatie ontvankelijkheidsgronden

De klachtencommissie hanteert een brede invulling van het begrip “beslissing van de directeur” om te vermijden dat een klacht te snel en ondoordacht tot een feitelijkheid wordt gereduceerd en ontsnapt aan de beoordeling door de klachtencommissie. Ook wordt in de beoordeling over de ontvankelijkheid van een klacht meer stilgestaan bij de vraag of de directie niet heeft nagelaten om een beslissing te nemen binnen een wettelijke of redelijke termijn.

Puntensysteem

De klachtencommissie handhaaft haar standpunt over de automatisch toekenning van punten. De directie meent dat de toekenning van punten geen individuele beslissing van de directeur is, maar een loutere automatische toepassing van het puntensysteem dat geldt voor alle gedetineerden in Leuven-Centraal. De klachtencommissie is het niet eens met de visie van de directie. Volgens de klachtencommissie zijn de toekenning van punten na het plegen van een tuchtrechtelijke inbreuk en de overplaatsing van een gedetineerde naar het basisregime ten gevolge van het overschrijden van tien punten, inherente individuele beslissingen van de directeur die een welbepaalde gedetineerde (be)treffen. Zelfs al giet de directie deze beslissingsbevoegdheid in algemene richtlijnen die automatisch toepassing of uitwerking zouden vinden, vallen zij volgens de klachtencommissie toch

⁴ Artikel 153, §1 van de Basiswet.

⁵ Artikel 154, §1 van de Basiswet.

onder de beoordelingsbevoegdheid van de klachtencommissie. De klachtencommissie blijft iedere klacht over het puntensysteem dus ontvankelijk verklaren.

Geurwaarneming

Verder is de klachtencommissie van oordeel dat het bewijs voor de tuchtinbreuk van het bezit van of de handel in verdovende middelen⁶ niet louter gesteund kan worden op een geurwaarneming ook al wordt door de directie voorgehouden dat het personeel hier een specifieke opleiding voor gevolgd heeft. De klachtencommissie meent dat een gedetineerde enkel gesanctioneerd kan worden voor het bezit van verboden middelen indien de geurwaarneming voldoende geïndividualiseerd en geobjectiveerd werd en het vermoeden van bezit daarenboven werd ondersteund door bijkomende belastende elementen.

Inlichtingen van personeel

De klachtencommissie heeft vastgesteld dat PBA's wanneer zij verzocht worden om mondelinge inlichtingen op de zitting te verstrekken of schriftelijke antwoorden te geven op gestelde vragen, ondanks herhaalde verzoeken, hierop niet ingaan.⁷ Mogelijks bestaat er onduidelijkheid bij het personeel over de bedoeling van de uitnodiging en de strekking van de gestelde vragen.

Naaktfouilles

In 2022 ontving de klachtencommissie veel klachten tegen beslissingen tot het opleggen van een onderzoek aan het lichaam. De klachtencommissie dient onder andere na te gaan of de fouillering op het lichaam subsidiair is gebleven, met name of er in de beslissing voldoende individuele aanwijzingen werden opgenomen waaruit bleek dat het onderzoek aan de kledij niet zou volstaan om na te gaan of de gedetineerde in het bezit was van verboden voorwerpen of substanties.⁸ De klachtencommissie heeft vastgesteld dat in de beslissingen een onderzoek aan de kledij meestal niet overwogen werd, laat staan uitgevoerd werd en dan pas werd overgegaan tot een onderzoek aan het lichaam.

Daarnaast blijft de klachtencommissie, in tegenstelling tot de Nederlandstalige Beroepscommissie, van oordeel dat de wijze van uitvoering van een naaktfouille ook vatbaar is voor beklag. Volgens de klachtencommissie staat de uitvoering immers direct in verbinding met de door de directie genomen beslissing. Derhalve is een klacht over deze uitvoering als ontvankelijk te beschouwen.

Naar aanleiding van een politionele actie vastgelegd op het 'overleg drugs' zoals bepaald in Ministeriële Omzendbrief nr. 1806 van 6 februari 2009, werden er celcontroles en naaktfouilles uitgevoerd door de betrokken politieagenten. Deze controles waren blijkbaar gericht op de gedetineerden en op het zoeken naar voorwerpen of substanties die de orde en de veiligheid in de instelling in het gedrang kunnen brengen. De klachtencommissie is van oordeel dat deze in overleg met de gevangenisdirectie vastgelegde controles niet kunnen ontsnappen aan de regelgeving zoals vastgelegd in de Basiswet.

⁶ Artikel 129, 7° van de Basiswet.

⁷ Artikel 154, §3 van de Basiswet.

⁸ Artikel 108, §2 van de Basiswet.

4.3. Positieve elementen die de klachtencommissie vaststelt

Zittingen

Tenzij bij overduidelijke onontvankelijke klachten, zal de gedetineerde zeer vaak de kans krijgen om zijn klacht en zijn versie van de feiten te komen toelichten tijdens een zitting. Dit blijkt vaak zeer verhelderend te zijn en niet zelden een nieuw licht te werpen op het dossier hetgeen niet verkregen kon worden op basis van de stukken alleen. De klachtencommissie hoopt op die manier dat partijen zich gehoord voelen en hierdoor de uitspraak van de klachtencommissie beter begrijpen en aanvaarden, zelfs indien men in het ongelijk wordt gesteld. De klachtencommissie krijgt van de maandcommissarissen de feedback dat dit aspect van de klachtencommissie gewaardeerd wordt door de gedetineerden.

“Justice must not only be done, it must also be seen to be done”.

Nieuwe ondersteunende juriste

In maart werd een nieuwe ondersteunende juriste aangesteld. Het was een verademing voor de klachtencommissie om na enkele maanden van moeilijke samenwerking met een tijdelijke ondersteunende juriste, terug een uitstekende juriste toegewezen te krijgen die de klachtencommissie, zoals voorheen ook het geval was, ondersteuning biedt door de opmaak van uitgebreide en onderbouwde adviezen, de voorbereiding van de op te roepen zaken en het ontwerpen van beslissingen van de klachtencommissie na het beraad. Ook haar rol als aanspreekpunt naar de CTRG en de informatie-uitwisseling met haar collega's wordt door onze klachtencommissie als een onmisbaar element ervaren.

Samenwerking klachtenbureau en directie

De samenwerking met het klachtenbureau en de directie verloopt goed. Verweren worden tijdig en gemotiveerd medegedeeld, samen met eventuele dossierstukken. Indien een stuk ontbreekt, wordt dit meestal op eerste verzoek snel bezorgd. Bijkomende vragen worden spoedig beantwoord. Op de zitting verloopt de samenwerking met de directie op een correcte wijze. De klachtencommissie ziet erop toe dat alle betrokken partijen ieder op zijn/haar beurt aan het woord kunnen komen en dit op een beleefde en respectvolle wijze.

4.4. Belangrijkste moeilijkheden, suggesties tot verbetering of oplossingen

Klachtenformulieren

Ondanks herhaalde verzoeken, blijken er niet op alle vleugels klachtenformulieren beschikbaar te zijn in de daarvoor voorziene rekken. Hierover aangesproken, stellen de PBA's dat de formulieren wel degelijk op verzoek ter beschikking worden gesteld. De in de rekken geplaatste formulieren zijn volgens het personeel snel uitgeput doordat zij als kladpapier zouden gebruikt worden.

De klachtencommissie is van oordeel dat de beschikbaarheid van de klachtenformulieren op geen enkele wijze belemmerd mag worden, en dus ook niet door een voorafgaandelijke vraag aan het personeel. De klachtencommissie is er dan ook voorstander van dat dagelijks wordt gecontroleerd of de formulieren in de rekken liggen en desgevallend worden aangevuld.

Klachten over medische verzorging

In 2022 werden er herhaaldelijk klachten ingediend over de medische zorg. Aangezien dit geen klachten zijn over individuele beslissingen van de directie, is de klachtencommissie hiervoor niet bevoegd. De klachtencommissie zendt desgevallend deze klachten, onafhankelijk van haar beslissing, door naar de dokter van de CvT zodat klager niet te lang in het ongewisse blijft en de behandeling van zijn medische vraag geen onnodige vertraging oploopt.

Faciliteiten tijdens de zitting

Ook het afgelopen jaar bleek er geregeld heel wat tijd te verlopen vooraleer de klachtencommissie toegang had tot de ruimte die dienst doet als zittingzaal. Er is bovendien geen algemene internettoegang voorzien voor alle leden van de klachtencommissie. Er is slechts één internetkabel beschikbaar in de zittingszaal. Er is ook een beperkte beschikbaarheid van stopcontacten. De klachtencommissie drukt de wens uit dat hier verbetering in komt.

Informatieverstrekking

Via informatieverstrekking door de directie en de commissie van toezicht aan personeel en gedetineerden zal duiding/uitleg moeten worden aangereikt aan beiden over de werking van de commissie van toezicht en de klachtencommissie.

5. De drie belangrijkste besluiten en aanbevelingen voor 2022

De drie belangrijkste vaststellingen die een impact hebben op het welzijn en het respect voor de menselijke waardigheid van personen in detentie zijn de volgende. De eerste twee punten komen volledig overeen met die van vorig jaar. Het derde punt is een nieuwe toevoeging, ter vervanging van de druk op het opendeurregime. Dit wil niet zeggen dat de druk op het opendeurregime is weggefallen, maar het probleem van gebrek aan transparantie en informatieverstrekking kwam in 2022 prominent naar voren en heeft daarom een plek op de lijst van drie belangrijkste lokale problematieken.

- *Gezondheidszorg:* Net zoals vorig jaar, is de gezondheidszorg in Leuven-Centraal nog steeds een probleempunt. De onder punt 3.2 beschreven problemen slepen al een tijd aan en hebben een zeer grote impact op de gedetineerden. Een goede gezondheidszorg is een basisbehoefte waaraan in Leuven-Centraal momenteel niet voldoende tegemoet wordt gekomen. De commissie hoopt dat de komst van een nieuwe arts, hoewel geen mirakeloplossing, toch enige beterschap zal brengen.
- *Gebrek aan middelen:* Ook dit punt is hetzelfde als in 2021. Op verschillende vlakken zijn er grote en aanslepende problemen van diverse aard met een gemeenschappelijke noemer: een gebrek aan middelen. Dit is een deel van het probleem op vlak van gezondheidszorg, maar ook problemen zoals gebrekkige en verouderde infrastructuur, gebrek aan individuele detentieplannen en gebrek aan IT-ondersteuning hebben een tekort aan financiering ten grondslag. De commissie doet, net als de andere actoren binnen de gevangenis, haar best om binnen dit kader te functioneren en problemen op te lossen, maar een fundamentele oplossing kan slechts worden bereikt mits de nodige financiële investering.
- *Transparantie en informatieverstrekking:* De commissie stelt vast dat er in de gevangenis van Leuven-Centraal een gebrek is aan transparantie en informatieverstrekking. De gedetineerden hebben vaak het gevoel dat er over hun hoofden heen wordt beslist en zij begrijpen beslissingen niet bij een gebrek aan informatie. Ook tussen de verschillende diensten binnen de gevangenis wordt niet altijd duidelijk gecommuniceerd. Deze onduidelijke communicatie vanuit de gevangenis treft ook de CvT, die vaststelt niet steeds op de hoogte te zijn van beslissingen of zelfs van het bestaan van bepaalde registers.

Op basis van deze drie vaststelling formuleert de CvT de volgende aanbevelingen :

- De gezondheidszorg binnen de gevangenis moet blijvend worden opgevolgd en worden bijgestuurd op het niveau van DG EPI en de FOD volksgezondheid.
- De nodige middelen moeten worden vrijgemaakt door DG EPI en de Regie der Gebouwen zodat er kan worden gewerkt aan individuele detentieplannen, IT-infrastructuur, begeleiding van gedetineerden en een menswaardige en moderne gevangenisstructuur in het algemeen.
- De verschillende actoren in de gevangenis, waaronder de directie, PSD en het personeel op de vleugels, moeten beter communiceren met elkaar en met de gedetineerden. In de mate van het mogelijke moet data verzameld worden zodat deze kan worden geanalyseerd om eruit te leren.

6. Belangrijkste uitdagingen en werkdomeinen voor 2023

De belangrijkste uitdagingen en werkpunten voor de commissie voor het jaar 2023 zijn de volgende:

1. Het blijven faciliteren van de totstandkoming van een goed functionerende gezondheidszorg binnen de gevangenis.
2. Het proberen ondersteunen van de totstandkoming van individuele detentieplannen.
3. Het behoud van het opendeurenregime voor zover mogelijk.
4. Het op punt stellen van het kader voor haar leden en de verdere bestending van de werkgroepen zodat de leden zich ondanks hun vrijwilligheid toch met kennis van zaken en ondersteund door geijkte procedures van hun taken kunnen kwijten.
5. Het aanmoedigen van verhoogde transparantie, informatieverzameling en informatiebedeling binnen de gevangenis.